

Коробова Л.О.

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

Нормативно-правова база подолання дитячої безпритульності в Україні (початок 20-тих рр. XX ст.)

Народна освіта України вела боротьбу з безпритульністю відповідно до нормативно-правової бази 20-х років XX ст., яка в свою чергу мала певні особливості. По-перше, всі закони і підзаконні акти створювались відповідно до постанов партії. По-друге, в досліджуваній період основну роль у формуванні нормативно-правової бази виконував Наркомос України.

Відтак у 1920 році була видана Декларація «Про соціальне виховання» та «Кодекс законів про народну освіту». По-третє, в результаті утворення СРСР (1922 р.) правове нормування процесу подолання дитячої безпритульності в Україні повністю контролюється і підпорядковується РСФРР. Усі закони, постанови, декларації і тому подібне дублювались із виданими в СРСР. Звісно соціальна ситуація із безпритульним в Україні і в РСФРР була схожою, але вона мала і свої особливості. Тому таке безумовне підпорядкування Кремлю дуже гальмувало процес створення нормативно-правової бази, розрахованої саме на подолання безпритульності в Україні.

Протягом 20-тих рр. XX ст. радянською владою були внесені зміни до освітнього законодавства, зроблено акцент на захист прав неповнолітніх. Так, Кодекс законів про працю заборонив прийом на підприємства дітей віком до 16 років, встановив 6-годинний робочий день та ввів обов'язкову відпустку для них. Зміни в Кримінальному кодексі (1924 р., 1926 р.) передбачали покарання за злочини проти дітей: фізичні знущання та сексуальне насилля, залучення дітей до проституції і жебрацтва. Цивільний кодекс 1923 р. відновив право дитини на спадок батьків і встановив межу дієздатності неповнолітнього – 16 років. У 1927 р. було прийнято новий Кодекс про

шлюб, сім'ю і опіку, який зберіг основні засади попереднього (1918 р.) та відновив інститут всиновлення [2, С.55].

Процес створення системи охорони дитинства в Україні відображав аналогічний в РСФРР. Так, Декретом РНК України “Про утворення Комісій неповнолітніх” (12.06.1920 р.), скасовувалися суди та тюремне ув'язнення для неповнолітніх злочинців, а всі справи передавалися до відання Комісій неповнолітніх (КОН), у структурі Наркомосу.

У 20-х рр. XX ст. РНК України та ВУЦВК видали ряд постанов, для боротьби з дитячою безпритульністю: «Про заходи боротьби з дитячою безпритульністю» (11.06.1921 р.), «Про охорону дитинства» (травень 1921 р.), «Про неповнолітніх» (12.06.1920 р.), «Про наділення землею дитячі заклади соціального виховання» (13.01.1922 р.). У травні 1920 р. всі дитячі будинки, які знаходились у відомстві Наркомсоцзабезу були передані до Наркомату освіти [1, С. 146].

Таким чином, можемо зробити висновок, що на початку 20-тих рр. XX ст. в Україні склалася нормативно-правова законодавча база подолання дитячої безпритульності і охорони дитинства в цілому. Ми не можемо з чистим сумлінням сказати, що вона була досконалою. Як показало проведене дослідження вона була недієвою та здатною лише на регламентування процесу подолання дитячої безпритульності в певний час. Позитивні зрушення у цьому напрямі почалися з кінця 20-тих рр. XX ст., що є предметом окремого дослідження.

Список використаних джерел

1. Збірник узаконень та розпоряджень Робітничо-Селянського уряду України (далі-ЗУ УСРР), 1920. – №6. – С. 146.
2. Паращевіна О.С. Роль системи народної освіти у подоланні дитячої безпритульності в 20 х – першій половині 30-х рр. XX століття в Україні: дис. канд. пед. наук: 07.00.01/ Паращевіна О.С. – Дніпропетровськ, 2005. – 251 с.